

DEMEK Kİ BEN ANLATAMADIM

DR. ÜMİT TAŞTAN

Gecenin on ikisinde yüksek sesle müzik çalarak Aksaray sokaklarını inleyen gençlerin kulaklarını neden çınlatıyoruz, hiç düşündünüz mü? “Evde çocuğumuz uyuyor kardeşim! Bu serserilere polis neden bir şey demiyor? Kes şunlara ağır bir para cezasını, bak bakalım bir daha son ses müzikle sokaktan geçebiliyorlar mı!” Acaba bu gençler bize bir şeyler mi anlatmaya çalışıyor? Onları dinlemediğimiz, düşüncelerine değer vermediğimiz için mi gürültü çıkarıyor, avaz avaz bağırıyorlar? Yapacak daha önemli bir işleri olmadığı için mi kafeler caddesinde volta atıyorlar?

Bazen gençlerin bu hâlini, cuma hutbesinde sesini yükselterek cemaate bir şeyler öğretmeye çalışan hocalara benzetiyorum. İkisi de sözünün dinlenmediğinden dem vuruyor. Okuldaki öğretmen, üniversitedeki hoca da farklı değil: “Öğrenciler tembel, anlamıyor, çalışmıyor; bunlardan bir şey olmaz.” Belki de kendi eksikliklerini ve tembelliklerini bu cümlelerin arkasına saklıyorlar. Öyle ya, insan yetiştirmek kolay değil; hazırlık, fedakârlık ve emek ister. Unutmamak gerekir ki her insanın doğup büyüdüğü sosyokültürel koşullar farklıdır.

Bu yüzden insanları içinde bulundukları koşulları ve ruh hallerini gözeterek değerlendirmek durumundayız. Modern yaşam biçimi az ya da çok hepimizin akıl sağlığını tehdit ediyor. Her geçen gün daha da kalabalıklaşan şehirlerimiz, bizi içinden çıkılmaz insan ilişkilerine mahkûm ediyor: apartman kültürü, çarpık kentleşme, park sorunu, kariyer kaygısı, gösteriş, reklam ve tabii ki kapitalizmin körüklediği sonu gelmez satın alma dürtüsü. Tüm bunlar uzun soluklu bir engelli koşuda olduğumuzu gösteriyor. Yarış o kadar acımasız ki bu engellerden birine takıldığınızda toplumun gerisinde kalıyor, şehrin kıyısına sürülüyorsunuz.

Kutuplaşma tam da burada başlıyor. Ne yazık ki bu sorunla yüzleşecek, insanı yeniden ayağa kaldıracak bir eğitim anlayışından mahrumuz. İnsanı tek tip varlık olarak görüyor, “ya okursun ya sanayiye gidersin” ikilemiyle başa bırakıyoruz. Her insan biricikse, kendine has özelliklere sahipse, önüne konan seçeneklerin de bir o kadar çeşitli olması gerekmez mi? Öğretmen çocuğunun bilinç ve farkındalık düzeyiyle sıradan bir vatandaşın çocuğununkini aynı kefeye koyuyor, ikisini de aynı mahkemede yargılıyoruz.

Hiç unutmuyorum: üniversitede bir doktora dersini dinlerken hoca birden durdu. Gözlerimizdeki ifadeden konuyu anlamadığınızı fark etmiş olacak ki, “Burayı anlamadınız galiba. Hepiniz normal zekâyâ sahip insanlarsınız; demek ki ben anlatamadım” dedi. Hocanın ironi yapmadığını, bunu gayet samimi söylediğini biliyorduk. Kısık sesle “estağfurullah hocam” diye mırıldandığınızı duyunca, “Yok yok, anlamadıysanız ben anlatamadım demektir; yoksa neden anlamayasınız?” dedi ve baştan anlatmaya başladı. İşte örnek bir öğretmen! Bir öğrenci çekindiği ya da utandığı için dersi anlamadığını söylemeyebilir; gerçek öğretmen, onun parmağının kalkmasını beklemeyiz, gözlerinin içine bakar.

Şehrin yöneticilerinin, vaizlerinin ve öğretmenlerinin buradan çıkaracağı bir ders var. Evimizdeki bir eşya bozulduğunda hemen ustayı çağırırız. Kapının kilidi bozulunca hırdavatçıdan yenisini alır, eskisiyle değiştiririz. İnsan bir şeye ihtiyaç duyduğunda başka bir insana giderek bu ihtiyacını giderir. Bir edebiyat dergisi çıkarıyorsanız şehirde eli kalem tutan edipleri bulur, onlardan yazı istersiniz. Dışınız ağırdığında dışçıye gidersiniz. Ne var ki her ihtiyacı karşılayacak bir meslek icat etmek ne gereklidir ne de mümkün.

İnsanlar bu mekanizmayı çoğu zaman kendiliğinden kurar: Halı saha oynamak isteyen gençler birbirini bulur, konsere gitmek için belli bir yerde buluşurlar, ezan okunduğunda camide toplanılır. Bu işleyiş mantığını toplumun her kademesine taşımak gerekir. İhtiyaç sahibi olmak, yalnızca paradan ya da eşyadan mahrum olmak değildir. Sağlıklı bir toplumun inşası, birbirine ihtiyaç duyan insanları buluşturan mekanizmaların kurulmasına bağlıdır. Gecenin on ikisinde arabasıyla son ses müzik çalarak sokaktan geçen genç de aslında bir ihtiyacı olduğunu haykırmaktadır.

Sosyoloji, psikoloji, felsefe, ilahiyat ve edebiyat gibi ilimler bu ihtiyacı tespit etmek ve gidermekle yükümlüdür. Moderniteyle gelen birey merkezli yaşam anlayışı insana “kendi başının çaresine bak” fikrini aşıladı; ama insanın doğası da ihtiyaçları da hiç değişmedi. Çünkü insan, değer gördüğü yerde durmaya meyilli bir varlıktır. Toplumun ihtiyacını giderebilecek nitelikte olan bazı gençlerimiz, maalesef şehrin karanlığında kaybolmaya yüz tutuyor.

Engelli koşuda ayağı tökezleyip düşen bu insanların içindeki cevheri fark etmek ve onlara iade-i itibarda bulunmak durumundayız. Nasıl mı? Gerekirse belediye meclislerinde onlara da bir koltuk vererek. Şehrin en prestijli koltuklarında kendilerini ifade etmelerine imkân tanıyarak. Onlara ne yapmaları gerektiğini anlatarak değil ne yapmak istediklerini sorarak. Nereden mi? Kendi çocuğundan.